Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto

13.9.2018

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asia: : U 45/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021—2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmää koskevista täytäntöönpanotoimenpiteistä (omien varojen täytäntöönpanoasetus); 4.) ehdotus neuvoston asetukseksi yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä ja menettelystä sekä käteisvarojen saamiseksi toteutettavista toimenpiteistä (omien varojen käyttöönasettamisasetus); 5.) ehdotus neuvoston asetukseksi arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1553/89 muuttamiseksi (ALV-omien varojen asetus) sekä; 6.) ehdotus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta (toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä)

MTK kiittää mahdollisuudesta kommentoida valtioneuvoston kirjelmää komission rahoituskehykseen liittyvistä ehdotuksista ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Jäsenmaisen odotuksia EU:lta ja jäsenmaksuhalua on vaikea yhdistää erityisesti Iso-Britannian eron aiheuttaman budjetin tuloleikkauksen yhteydessä. EU:n komission budjettiesityksestä odotettiin maatalouden ja maaseudun kannalta vaikeaa. Jo nykyiselle kaudelle maatalouspolitiikan rajoitusta supistettiin 11,5 %. Maatalousuudistuksen tiedonanto viime vuoden marraskuussa loi kuitenkin paljon positiivisia odotuksia budjettikehykselle. Maatalous on uusien haasteiden edessä ilmastomuutoksen, ympäristövaatimusten ja markkinoiden avautumisen myötä. Komission esitys ei vastaa näihin odotuksiin.

Komission esitys kasvattaa jäsenmaiden maksuja. EU:n uusiin tehtäviin tarvitaan uutta rahoituspohjaa, mutta samalla leikkaa merkittävästi maatalouden suoria tukia ja erityisesti maaseudun kehittämisvaroja. Jäsenmaat ovat vaatineet EU:n tehtävien laajentamista erityisesti turvallisuuden ja puolustuksen osalta, mikä siirtää jäsenmaiden omien budjettien kasvupaineet EU:n budjettiin. Lisäksi maahanmuutto, kotouttaminen, ilmastonmuutos ja monen muut asiat lisäävät EU:n yhteisten toimien kustannuksia. Eri tahojen vaatimukset BKTL-sidonnaisesta prosentin nostosta olivat korkeita ja komission sorvaamaa kompromissia pidettään yleisesti tavoitteiltaan vaatimattomana, 1,11 % ja omarahoituksen kasvatus yhteensä 1,14 %:iin. Lisäksi ehdotetaan laajoja uudelleenkohdentamisia

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

budjetin sisällä, kun hard brexit lasketaan pahimman vaihtoehdon mukaan sisään budjettilaskelmaan. MTK on aikaisemmin esittänyt 1,2 % jäsenmaksutasoa, jotta tavoitteet ja resurssit olisivat paremmin yhteensopivat.

Budjettipohja elää vielä brexit-neuvottelujen edetessä. Esimerkiksi britit ovat selkeästi viestittäneet haluavansa jatkossakin olla mukana yhteisessä puolustuksessa ja turvallisuushankkeissa sekä tutkimus- ja innovaatiorahoituksessa. Näihin he eivät tietenkään tule osallistumaan ilman kustannusvelvoitteita, mikä näkyy budjetin tulopuolella brexit-neuvottelujen edetessä.

Maatalousbudjetin osalta otsakkeessa luonnonvarat ja ympäristö suurimmat leikkaukset kohdistuivat maaseudun kehittämiseen. Käytännössä esitys jäädyttää EU:n rahankäytön nykyisen ohjelmakauden tasolle. Ongelman suuruutta maataloudelle kasvattavat saman aikaiset vaatimukset maa- ja metsätaloudelle laajemmista ympäristö- ja ilmastotoimenpiteistä ja uusien markkina- ja sääriskien työkalujen sisällyttämisestä maaseutuohjelmiin. Komissio tarjoaa jäsenmailla mahdollisuutta korvata viljelijöille kohdistuvat leikkaukset kansallisen osuuden kasvattamisella. MTK muistuttaa, että käytännössä tämä on komission esityksen mukaisesti toimiville maille lisäleikkaus, johon pitää varautua kansallisessa budjetissa.

Maatalouden suorien tukien osalta esitys oli hieman odotettua parempi, mutta siinäkin Suomessa suorien tukien leikkaus on suhteellisesti suurimpia. Suorien tukien tasaamisen jatkaminen jäsenmaiden kesken on odotettu ja jatkumoa aiempien ohjelmakausien linjauksille. Suorien tukien osalta MTK ei pidä varsinaisesti ongelmana budjettia, vaan todellisen haasteen muodostavat suorien tukien ehdot suhteessa käytettävissä oleviin varoihin. Ehdotuksissa oleva isompien tilakohtaisten tukien leikkaus on vastoin pitkäaikaista tavoitetta kasvattaa tilakokoa. Uudesta toimeenpanomallista huolimatta MTK on erittäin huolissaan mahdollisuuksista tukijärjestelmän yksinkertaistamisesta, joka piti olla tärkeimpiä uudistuksen tavoitteita.

Komission laskentaperusteet aiheuttavat lisäleikkauksia maatalous- ja maaseudun kehittämistukiin. Komission esityksessä suurimmat muutokset pystyttiin peittämään arvioitaessa vain muutosta vuosien 2020 ja 2021 välillä. Maatalouden nykyrahoituskauden budjetti on aleneva ja vertailu antaa erilaisen kuvan kuin muissa kasvavissa budjettiluokissa. Taustalla on myös maatalousbudjetin vanhat käytänteet, jolloin maataloustukien inflaatiosuoja on vajavainen esimerkiksi koheesiovaroihin verrattuna. Komission esityksen mukaan maatalousrahojen keskimääräinen 5 %:n leikkaus on Suomessa 2,9 % suorien tukien osalta ja 15,3 % maaseudun kehittämisvaroissa. Suomen saama EU:n maataloustuki komission mukaan alenee 7,8 %. **Maa- ja metsätalousministeriö on laskelmissaan käyttänyt lukuja suorat tuet – 12 % ja maaseudun kehittäminen – 25 % budjettikausien vertailussa, kun huomioidaan inflaatiokehitys. Suomella on vielä paljon neuvoteltavaa, jotta paketista saadaan edes siedettävä.**

Maatalousbudjetin leikkausten vastapainoksi komissio esittää maa- ja metsätaloudelle ja biotaloudelle korvamerkittyä 10 miljardin rahoitusta otsakkeeseen Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous. Viime päivinä on kasvanut paineet leikata tätä esitystä merkittävästi. Lisäksi Galileon ja Copernicuksen ohjelmat tuottavat merkittävästi avointa satelliittitietoa myös maatalouden käyttöön, mitkä helpottavat ilmaston- ja ympäristön kannalta tärkeiden kehittämishankkeiden edistämistä ja mahdollistavat osaltaan tukivalvontojen järjestämisen nykyistä kevyemmin. Lisäksi otsake 3 alla Life-ohjelmaan tarjotaan lisää rahoitusta. Ohjelmaperusteiset hankerahat edellyttävät Suomelta ja Suomen tutkimusyksiköiltä hyvää valmiutta, jotta lisärahoituksesta voitaisiin hyötyä.

Maatalouspolitiikan ohella koheesiotoimenpiteet ovat olleet leikkauskohteina komission ehdotuksessa. Laskentamallien seurauksena Suomen aseman on hieman parantunut. Pelätyt leikkaukset

eivät kohdistuneet komission esityksessä Suomeen. Lisäys ovat pieniä suhteessa maaseudun kehittämisohjelmien leikkausten kanssa.

Monet muutkin asiat tarjoavat mielenkiintoista pohdittavaa.

- Iso-Britannian erotessa EU:sta on luonnollista, että **nettomaksajamaille myönnetyt jäsenmaksuhelpotukset poistuvat**. Kuten U-kirjeessä todetaan, Saksa, Hollanti, Itävalta ja Ruotsi ovat tähän asti hyötyneet näistä helpotuksista. Helpotusten poisto lisää nettojäsenmaksumaiden määrää ja rahoitusvelvoitteita sekä EU-kriittisyyttä.
- **Arvonlisäverojärjestelmässä on tähän asti ollut Ruotsia ja Saksaa koskeva poikkeus**, joka on puolittanut heiltä perittävän ALV-pohjaisen jäsenmaksuosuuden. Muutos on mahdollisuus oikaista tilannetta, mutta kuten U-kirjeessä todetaan, muutokseen liittyy paljon epävarmuuksia Suomenkin kannalta.
- **Eurooppa-neuvosto** otti kantaa kesäkuun lopussa maahanmuuton ja kehitysyhteistyön kytkentään. **Lähtöhalukkaita potentiaalisia siirtolaisia pitää auttaa lähtömaissa.** Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kehitysyhteistyövaroilla ja kumppanuushankkeilla on luotava maaseudulle työmahdollisuuksia, luotava infrastruktuuria puhtaan veden saamiseksi ja ennen kaikkia ravitsevan ruuantuotannon kasvattamiseksi. Maa- ja metsätalous on kehitysyhteistyön ytimessä, kun ilmastonmuutokseen yritetään sopeutua kehitysmaissa.
- **Nykyinen maatalouden kriisijärjestelmä ei toimi.** Tähän mennessä ei ole ollut sellaista kriisiä, johon komissio olisi halunnut esittää kriisivarauksen avaamista sen rahoitusrakenteen takia. Nyt ehdotus tarjoaa uusia laajennuksia **globalisaatiorahastoon, hätäapuun, solidaarisuuteen ja joustovälineisiin. Kaikilla näillä välineillä voitaisiin auttaa myös maataloussektoria**, jos näin haluttaisiin. Tämä tarvitsisi myös lisää varoja, jos todellisuudessa halutaan auttaa kriisin keskellä olevia aloja. Globalisaatiorahasto on kytkennässä myös uusiin kauppapolitiikan sopimuksiin, jossa neuvottelukumppanit lähes poikkeuksetta vaativat markkinoillepääsyä EU:n sisämarkkinoille. Brexit aiheuttaa myös osaltaan kauppapoliittisen shokin sisämarkkinoille, johon pitää valmistautua joko maatalouspolitiikan tai muiden markkinahäiriöiden helpottamiseen tarkoitettujen välineiden kautta.
- Omat rahoitusvälineet ovat olleet pitkään keskusteluissa. **Harvoin hyvistäkään ehdotuksista omarahoituksen välineistä on saatu mitään konkreettista budjettipohjaan.** Nyt esityksiä on ja valtioneuvoston linja on monessa kohdassa oikeutetun epäilevä. Esimerkiksi päästökauppa ml. mahdollinen lulucf-kytkentä voi arvaamattomasti kasvattaa Suomen ”jäsenmaksuja”, kun päästökauppahintataso on taloudellisen tilanteen parantuessa lähtenyt voimakkaaseen nousuun.
- On huomattava, että **omat rahoitusvälineet kohdistuvat monesti juuri samoihin nettomaksajiin**, joihin BKTL-sidonnainen jäsenmaksuprosentin korotus kohdistuu.

Valtioneuvoston peruslinja on hyvin rakennettu. MTK:n mielestä suurin ongelma on tulevan budjetin pienuus suhteessa siihen, mitä halutaan yhteisesti EU-tasolla saavuttaa. Ehdotettu linja ei turvaa maatalouden kilpailukykyisyyttä eikä maaseudun tarpeita. Esitys ei vastaa maatalouden ympäristöhaasteeseen tai toimi suojaverkkona ilmastomuutoksen lisäämien sään ääri-ilmiöiden eikä kauppapolitiikan aiheuttamissa markkinahäiriöissä. Valtioneuvoston tavoitteleman Suomen saannon maksimoimissa tulosta on saatu tähän asti panostamalla maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen.

Helsingissä 13.9.2018

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Ruippo
Johtaja